

р.

УДК 82.09

ЗАМІНА АЛІЄВА

(Київ)

АРХЕТИПНІ РИСИ МЕНТАЛЬНОСТІ**В ІМАГОЛОГІЧНИХ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ СТУДІЯХ**

Ключові слова: Захід, Схід, архетип, імагологія, образ, символ, ментальність, Азербайджан, Україна, історія.

Імагологія отримала визнання та досягла розквіту наприкінці ХХ ст. Аналіз останніх досліджень і публікацій дає підстави стверджувати, що категоріальний ряд понять імагології сформували такі науковці, як Жан-Марі Карре («Французькі письменники та німецький міраж: 1800-1940», 1947) і Маріус-Франсуа Гюйяр, («Порівняльне літературознавство», 1951). До цієї царини наукового знання долучалися представники різноманітних наукових течій.

Виникнення імагології як наукової галузі пов'язано з французькою історичною школою «Анналів», (Л. Февр, М. Блок, Ф. Дюбі, Ф. Бродель, Ж. Ле Гофф та ін.). Ця школа «історію подій» замінила вивченням буттєвих історичних структур «повсякденності» та «тотальних описів». У працях істориків цієї школи соціум і культура, спосіб життя людей і їхній духовний світ, ментальність і свідомість постають як невіддільні складові названих структур, а їхнім центром виступає людина, історія розуміється як нелінійна «історія людини» в розмаїтті різних її світів.

Наприкінці ХХ - початку ХХІ ст. відбувається певне поживлення у вивченні імагології античності. Значимими є праці французького вченого Ф. Артога про «Історію» Геродота як «дзеркало репрезентації іншого» і про «межу світу» в імажинерії давньої Греції, де проблема Свого-Іншого перебуває на першому плані. Змістовною є праця відомого французького вченого-антрополога Ж.-П. Вернана «Інди-від, смерть, любов. Я та Інший у давній Греції». Інтерес до імагології виявляють німецькі компаративісти, звертаючись до її історичного аспекту, наголошуючи на досягненнях античної літератури, зокрема

в монографії А. Демандта «Жити з Чужими: Одна культурісторія від античності до сучасності», праця Д. Тімпе «Формування етнологічних понять в античності», збірка «Безперервні метаморфози. Овідій і естетика модерності» за редакцією М. Шмітц-Еманс і М. Шмелінга. Рецепції й інтерпретації, рефлексії містять масштабні дослідження «Імагологія. Культурна конструкція і літературна репрезентація національних характерів», праці М. Беллора і Д. Лірсена.

Заклали основи імагології та сформували напрями досліджень з постколоніалізму в літературі такі західні вчені, як: Е. Бенсон, П. Вілліамс, А. Герард, Х. Гілберт, Г. Гріффітс, Д. Джонсон, Г. Кастл, Л. Коннолі, Л. Крісман, Н. Лазарус, Дж. Маклеод, П. Поддар, Х. Тіффін, Є. Томпсон, Р. Янг та ін.

У науковому світі ще не склалася усталена система однозначного тлумачення та сприйняття окремих категорій з досліджуваної низки питань. Водночас проблема порівняльного аналізу модернізму і структуралізму, постмодернізму і постструктуралізму, постколоніалізму здобули визнання в зарубіжній та вітчизняній компаративістиці. Це дає можливість зрозуміти глибинну зумовленість сучасних соціокультурних процесів і сформувати соціальні комунікації, спрямовані на консолідацію суспільства, діалогу культур. Основна увага приділена вивченню літературного образу в компаративному аспекті: П. Азар, Ф. Бальдансперже, М. П. Гюйяр, А. Компаньон, С. Андрусів, В. Будний, Н. Висоцька, Т. Денисова, М. Іванишин, П. Іванишин, М. Ільницький, І. Лімборський, Д. Наливайко, М. Павлишин. Їх дослідження ґрунтуються на філософії взаємин між Я та Іншим у сфері міжкультурної комунікації.

Проблема чужого й ідентичного в національних стереотипах творів, які належать до іншої літератури, їхньої семантики й функціонування розглядаються на матеріалі німецької та французької літератур у збірнику праць «Нація як стереотип» (2002) за редакцією Р. Флорак. Специфічна семіологія стереотипу є предметом аналітичного вивчення у праці французької дослідниці Рут Амоссі «Усталені ідеї: семіологія стереотипу». Важливе питання категорій стереотипу з'ясовується у збірці праць «Стереотип і передсуд: змінність концепцій».

З погляду вищесказаного актуальним є і пропонуване дослідження, побудоване на матеріалі азербайджано-українських взаємин.

Постановка проблеми. Зрозуміти особливості національного характеру, архетипні риси ментальності можна, застосовуючи компаративні, культурологічні та антропологічні підходи, які передбачають вивчення культурних процесів, з метою виявлення та ідентифікації схожого і відмінного у культурно-мистецькому процесі певного етносу. Визнання факту існування культурного розмаїття різних народів, історичних епох, цивілізацій стало висхідною базою досліджень.

Мета – дослідити архетипні риси ментальності в імагологічних працях.

Завдання – визначити особливості за імагологічним дискурсом та його понятійно-термінологічне поле в парадигмі сучасної літературознавчої компаративістики.

Основний текст. Наголошуючи на значущості ментальних культурних основ соціальних, економічних, правових й інших відносин, які яскраво

віддзеркалюють співвідношення індивідуального і загального в суспільному житті й людській самосвідомості, з'ясуємо, що щоденна поведінка людини як учасника численних суспільних ситуацій є свідомою реакцією людини на певний стан світу.

Досліджуючи шляхи формування образу Німеччини у французькій літературі кінця ХІХ - першої половини ХХ ст., відомий літературознавець Ж.-М. Карре не просто зосереджував увагу на впливі німецької літератури на французьку, а намагався скоригувати помилки, яких допустилися французькі письменники Німеччини в своїх творах. Історик М.-Ф. Гюйяр наголошує на необхідності застосування основних концептів імагології в дослідженнях із порівняльного літературознавства [17, р. 7]. Автор дискутує з американськими компаративістами, які, на його думку, надто зосереджуються на літературних контактах та впливах. За словами науковця, набагато перспективнішими є дослідження впливів однієї літератури на іншу, шляхів формування в індивідуальній чи колективній свідомості великих міфів про інші народи й нації.

Вивчення ментальних феноменів та архетипів, які узагальнюють складові та якісні характеристики різних соціальних суб'єктів – окремих індивідів, соціальних груп, суспільства в цілому, є їх певною інтелектуально-духовною характеристикою, що комплексно віддзеркалює рівень цивілізованості народу, особливості його духовності, світосприйняття, ступінь інтелектуального розвитку суспільства як соціальний індикатор його стану. Уявлення й образи Свого й Чужого належать до найдавніших, архетипних. Їх опозиція є однією з основних у структурі людської свідомості від часу її появи, що переконливо підтверджується первісною міфологією. Самоусвідомлення людини розпочинається з відмежування себе від іншого, «Я» – «Інший». Відбувається включення до загальної системи бінарних опозицій, які є основою для формування опозиції «свої» – «чужі», що є способом встановлення національної ідентичності. «Своє» і «Чуже», «Свій» і «Інший» виступають у сучасній імагології як взаємопов'язані й взаємопроникні світи, тут «Інший» є не лише опозицією «Своєму», але є і способом та формою його присутності у світі – наголошує Ж. Делез.

Сучасна імагологія вивчає названі уявлення й образи Первісного суспільства (археологічна імагологія), Стародавнього світу, Середніх віків і Нового часу.

Парадигма нашого мислення і нашої філософської практики підвела до категоричного судження: « Ми – європейці, і центр Європи у нас», що стало беззаперечним, єдиним і вичерпним аргументом для вибору саме цієї моделі розвитку України і формування духовних європейських цінностей. Схід сприймався буквально: все те, що лежить на сході від України, – Росія і Казахстан та інші країни [2, с. 3]. Україна зі Сходом контактувала з прадавніх часів. Творча взаємодія народів Кавказу та України – одна з найважливіших проблем міжлітературних зв'язків, які доводять, що ми постійно стоїмо перед вибором [2, с. 5] – як закріпити нашу ментальність, якими цінностями збагатити її, щоб стати справді «модерною нацією».

Створюючи культуру авторського, індивідуального взірця, Захід відривався від природних, космічних ритмів життя. Це відзначали німецькі філософи О. Шпенглер, Ф. Ніцше, обґрунтовуючи потребу західної людини в аполлонівському та діонісійському початку. І «філософія життя», і екзистенціалізм актуалізували ці потреби, усвідомлюючи, що процес формування нової західної культурологічної парадигми неможливий без онтологічної складової, яка відіграє основну роль у східній культурі [8, с. 32]. Релігійні вірування на Сході органічно поєдналися з культурою. Східні релігії являють соціокультурний комплекс, який поєднує в собі не тільки власні сакральні уявлення, вірування і ритуали, але також нормативну мораль, право, естетику, соціальні вчення, що регулюють взаємини між віруючими в царині духовних чинників [3, с. 48].

Перебіг взаємин культур Заходу та Сходу цікавив багатьох учених переважно в аспекті протиставлення або взаємодій чи взаємовпливів, зміни ідентичності. Саме в них М.-Ф. Гюйяр убачав перспективи оновлення порівняльного літературознавства та нові напрями його дослідження. Учений запропонував зосередити увагу на проблемах рецепції «Іншого» [17, р.7]. Наприклад, відповідно до характеру й структури середньовічної когнітивності й ментальності на перший план її імагології виходить релігійний чинник. Усе це поширювалося й на ті елементи етноісторичного й етнокультурного, що знаходимо в середньовічній протоімагології, відзначаючи стереотипи, в яких зосереджене знання, набуте в контактах з іноземцями, яке поступово змішувалося з фрагментами європейської вченості. Латиною *mens, mentis* означає будь-яке духовне явище чи діяльність: розум, мислення, обдумування, думка, образ мислення, душевний склад, характер, схильності, а також бадьорість, мужність, відвага, бажання, намір, план [6, с. 420]. Звідси пізньолатинське (XIV ст.) *mentalis* – «те, що від інтелекту». В оксфордському словнику англійської мови «ментальний» (*mental*) пояснюється як прикметник, що про розум (*mind*), або про процеси мислення (*thinking*). Отже, слово «ментальний» слід використовувати як таке, що відбувається «в голові», у психіці індивіда, а також в його матеріально виражених поведінкових діях, через які можна показувати їх внутрішній, ментальний зміст [18].

Важливими є здобутки літературної імагології XIX ст., яка тісно пов'язана з науковими дослідженнями в галузі порівняльної етнопсихології. Українські традиції, започатковані у працях «Дві руські народності» М. Костомарова та «Світогляд українського народу» І. Нечуя-Левицького, є потужним джерелом етнографічного, фольклорного й літературного матеріалу з яскравим виокремленням самобутніх рис українців та росіян. Автори праць відзначають, що етнічна спільнота має низку особливостей, які відрізняють нас серед інших народів. Серед архетипних рис національної вдачі українців, які були зображені в класичних літературних творах, дослідники виділили такі, як індивідуалізм (визнання творчої активності особи), кордоцентризм (перевага емоційного над раціональним), антеїзм (закоріненість у землю, в природу), естетизм (культ краси) тощо [2, с.354]. Архетипні риси простежуються в свідомості, яка відображає соціальне буття, охоплюють весь життєвий

спектр: виробничі, економічні та політичні відносини, культурно-мистецький процес. Усе це уособлює психологічний рівень моральних стосунків як у самому об'єкті, так і в його зовнішніх зв'язках. Коли виникає необхідність раціонально пояснити певні явища суспільного життя, заглиблюємось у суперечливу цілісну картину світу, архетипи мислення (первісні образи), колективне несвідоме, соціокультурні набуток індивідів, досягнення світової культури, до яких долучені всі члени суспільства [9, с. 175-176]. Особливу увагу на кордоцентризм як літературний етнообраз українців звертає О. Кульчицький [5]. У своїх етнопсихологічних працях дослідник підкреслює надмірну емоційність українського народу як визначальну рису їхнього духовного світу. До ознак української національної психоестетики входять образи матері, землі, родини, хати тощо. Твори українських митців містять етнографічні риси, за допомогою яких нас розпізнають інші народи. У творчій спадщині письменників знаходимо найголовніші символи української національної психоестетики.

Автори фундаментальної праці з теорії ментальності М. Попович, С. Кримський, А. Ішмуратов, В. Омелянчик й інші [11, с. 129-130] поняття «менталітет» тлумачать як таке, що застосовується до окремо взятого індивіда, який знаходиться в деякому природному та культурно-соціальному оточенні і є носієм певної ментальності. Відповідно до цього сприйняття світу цим індивідом та його поведінка у світі визначаються певними «ментальними станами». Бо представники окремої спільноти мають певну схожість у своїх світоглядах та поведінці, в яких можна виявити закономірності, пов'язані зі спільністю світоглядних позицій та поведінковими засадами [11, с. 110]. Так, М. Попович простежує розвиток української культури у взаєминах із культурою Заходу і Сходу, в системі Польсько-Литовської держави, українофобському «лоні» царської Росії. Наслідком цього стало, наприклад, «становлення новоукраїнської літератури народною мовою» [10, с. 7-8]. Аналізуючи чинники та особливості умов формування українського менталітету, можна погодитись з тим, що в Україні тривалий час формувался тип «людини пограниччя» [4, с. 84-85].

Подібний тип людини зустрічаємо і на Закавказзі. Політика завоювання нових територій, яка проводилась на Закавказзі російським самодержавством у XVIII-XIX ст., супроводжувалася змінами етнічного складу його підлеглих, переселенням різних народів і народностей, з метою облаштування переселенців і використання природних багатств Закавказзя, приєднаного до Росії. Колонізація краю супроводжувалася створенням укріплень і військових поселень, в які направлялася на постійне місце проживання частина російського, малоросійського населення. Такі поселення, за задумом генерала А.П. Єрмолова, були створені в Азербайджані – Карабасі, Дербенті. У результаті в багатонаціональному складі населення Кавказу російське та українське населення стало відігравати помітну роль. Колоніальна політика царизму на Закавказзі, в тому числі й Азербайджані, здійснювалася різними методами, не завжди враховуючи національні, релігійні цінності й інші специфічні особливості життя населення, спиралася здебільшого на методи примусу, репресій та жорстокості, ігнорувала національну гідність народу, нерідко ви-

кликаючи його супротив, що мало місце, зокрема, в Елізаветпольському окрузі [14, с. 23]. Таким чином, політика переселення самодержавства ґрунтувалася на прагненні створити на Кавказі нове, етнічно різноманітне населення, в якому домінуюча роль відводилася російським мешканцям.

Переміщення національних, етнічних, релігійних укладів дозволило уніфікувати адміністративно-управлінську присутність Росії в Закавказзі, здійснити і зміцнити її централізацію і підпорядкувати уряду Російської імперії. Саме така «багатонаціональна ситуація» виникла в Азербайджані від початку XIX ст. Подібні процеси переселення, приєднання та інкорпорації земель відбувалися і на теренах України. Сьогодні Україна залишається територією проживання тюркомовних етносів, історія яких тісно переплелася з історією українського народу. У постколоніальний період імагологічну проблему міжлітературного спілкування вперше почали розглядати не як вплив «сильних», розвинених національних літератур на «малорозвинуті», маргінальні літератури «третього світу». Збагачення останніх новими мотивами, темами, образами, художніми засобами, запозиченими від їх колонізаторів, породжує проблему взаємопроникнення, взаєморозуміння, взаємного діалогу, а відтак – взаємозбагачення.

На підставі вивчення архівних і неопрацьованих друкованих матеріалів доведено значущість наукового внеску М. Гулака, О. Навроцького, Л. Лопатинського, А. Кримського в розвиток української орієнталістики. Проаналізовано дослідження М. Гулака та О. Навроцького, присвячені вивченню фольклору тюркських народів («Деде Коркул»), творчості М. Фізулі («Лейла і Меджнун»), Нізамі Гянджеві («Іскандер-наме»), Ш. Руставелі («Витязь у тигровій шкурі»), українського орієнталіста Л. Лопатинського (1842-1922), який усе життя присвятив вивченню усної народної творчості, етнографії та мов численних етносів Закавказзя, зокрема азербайджанського народів, що сприяв діалогу української та азербайджанської культури [2, с.7]. Для літературної імагології особливу вагу мають національна й культурна ідентичності. Відзначено, що центральним конфліктом творів є зіткнення «старовини» та «новизни», що типово для літератури перехідного періоду, за спостереженням А. Панченко, щодо рубежу XVII-XVIII століть. Однак є своя специфіка: зіткнення відбувається не в соціальному плані («соціалістичне» – «буржуазне»), а в аксіологічному. Герої творів живуть за обставин, в яких, здавалося б, нові цінності остаточно перемогли, програма світу і людини переформатована, змінена. У творах наводяться яскраві описи тих, хто вже підкорився новим правилам гри.

Предметом імагології є літературний образ, що містить не лише індивідуальні риси, а й етнічну ідентичність історичної минувшини та подає певні їхні ознаки як «типові» для відповідної країни, «властиві» для цілого народу. Через ототожнення індивідуальних рис зображуваного етнообразу з певною національною ідентичністю розрізняють образ власного етнокультурного Я – автообраз та образ Іншого - гетерообраз. За семантикою їх поділяють на образи позитивно й негативно забарвлені, символічні, карикатурні, гротескні тощо [8, с.352]. В українському літературознавстві з часів М. Костомарова, В. Антоновича, В. Яніва, імагологічні дослідження поступово набувають усе більшої

актуальності. Серед них імагологічні студії Д. Наливайка, дослідження історії та культури України, зокрема «Очима Заходу: рецепція України в Західній Європі XI–XVIII ст.» (1998) і «Літературна імагологія: предмет і стратегії» (2005) [7], в яких представлено засадничі категорії і проблеми імагології – це категорія ідентичності Я або колективних ідентичностей в їх широкому спектрі – родової, національної, соціальної, культурної, тощо.

Методологія сучасної літературної імагології спрямована на дослідження проблем культурної ідентичності, міжнаціонального сприймання та національних образів у літературному дискурсі. Переорієнтація на інтердисциплінарність спонукає дослідників до активного вивчення культурних і літературних феноменів різного характеру. Український учений В. Будний [8, с.7-8] простежує особливості народів представників різних країн у художньому дискурсі, відзначаючи, що міжнаціональні проблеми й зв'язки, в тому числі й етнокультурні, постійно знаходилися в центрі уваги в колишньому СРСР, і їх висвітлення заохочувалося, проте відбувалося воно під найпильнішим компартійним контролем. Тема «дружби братніх народів СРСР» не сходила зі шпалер газет і журналів, з'являлися також численні статті й книги на цей предмет, культивувалася і в художній літературі, але всі ці видання мають зовнішню схожість з імагологією як науковою галуззю, бо фактично вони цілковито підпорядковувалися ідеологічним стереотипам та пропагандистським завданням.

Імагологія набула поширення в другій половині ХХ століття. Дмитро Наливайко відзначає: «За своїм характером і структурою вона є галуззю міждисциплінарною, поряд з літературознавцями нею займаються антропологі й етнологи, соціологи й культурологи, історики ментальностей та історики ідей» [7, с.91]. Інтегральний характер має й нова книга Дмитра Наливайка із символічною назвою «Теорія літератури й компаративістика». Дослідження привертає увагу, по-перше, актуальністю самої тематики, адже розглядаються не лише «онтологічні» взаємозв'язки компаративістики з теорією літератури, а й рух сучасного порівняльного літературознавства до теорії. Предметом дослідження імагології є літературні образи (іміджі), взаємні культурні уявлення народів, зокрема образи певного етносу у свідомості й літературі іншої нації. Україні в усі часи притаманні були і Схід, і Захід, і з цим розумінням ми маємо жити сьогодні і моделювати наше майбутнє, звичайно, з урахуванням статус-кво української соціокультурної реальності. Причому це не тільки цінності Заходу і Сходу, які поза сумнівом присутні в українській культурі, а й Візантія, православна культура тощо.

Розвиткові компаративістики та імагології сприяли праці Д.-А. Пажо, Г. Дизеринк, Ф. Бальдансперже, П. Ван Тігема, М. Гюйяра, В. Фридериха, Н. Конрада, В. Жирмунського, М. Алексеева та ін. Французький літературознавець Д.-А. Пажо відзначав, що новий вектор розвитку сучасного літературознавства забезпечується тісною співпрацею компаративістики з культурною антропологією. Учений зосередив увагу на дослідженні культурних уявлень народів про інших, описі етнічних стереотипів у масовій літературі. Г. Дизеринк, конкретизувавши основні поняття імагології, головним її завданням уважав дослідження образів інших країн,

народів та культур. Бельгійський учений уважав поняття «нація» віртуальним. Нація, на думку вченого, – це лише ментальна конструкція, «тимчасова модель мислення» [16, с. S. 107-120]. У літературознавстві науковці здійснюють спробу «прочитання» та «перепрочитання» національних дискурсів, вивчення їх специфіки крізь призму проблеми збереження національної ідентичності.

Висновки. Україна та Азербайджан упродовж двох століть знаходяться в зоні обопільного тяжіння. Долі їхніх народів під впливом різних історичних обставин сплелися так тісно, що торкнулися способу життя, сфери праці та взаємин людей, що належать з погляду менталітету, етносу, мови і релігії до протилежних полюсів, символів, що визначаються як «Захід – Схід». У визначенні сутності національної ментальності залишається багато нез'ясованого, недослідженого. Так само нез'ясованими постають механізми взаємовпливу сутнісних рис національної ментальності українців та азербайджанців на особливості мислення й поведінки людини у тих чи інших сферах суспільної життєдіяльності.

У національній свідомості відображена ментальна культура, що реалізується в пошуку універсальних засад людського буття, у вільному творчому підході до життя. Дослідження образу Іншого виділяється в окрему галузь порівняльного літературознавства – імагологію, яка поєднує в собі філологічні й культурологічні аспекти образів Чужої культури або Іншої нації в художній літературі чи в творчості конкретного письменника.

Імагологія дозволяє проаналізувати діалог культур у зіставленні окремих національних літератур, виявити багатство і неповторність кожної. Імагологічні дослідження передбачають аналіз і вивчення таких проблем, як природа національної ідентичності та механізми її формування у світі, дослідження концепцій раси, етнічності, гендера, процесів формування суб'єктивності в умовах імперіалізму тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алієва З. К. Словесність кавказьких народів у наукових дослідженнях українських орієнталістів: кінець XIX – поч. XX ст. / З. К. Алієва. – К., 2007. – 164 с.
2. Алієва З. К. Словесність народів Закавказзя в наукових студіях українських орієнталістів кінця XIX – початку XX століть: рецепції й дистрибуції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.01.05 «Порівняльне літературознавство» / З. К. Алієва ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2006. – 18 с.
3. Ерасов Б. С. Социальная культурология : в 2 ч. Ч. 1–2 / Б. С. Ерасов. – М. : Аспект Пресс, 1994. – 384 с.
4. Колесніков М. Сучасна українська ментальність: сутність та особливості / М. Колесніков, О. Сахань // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2005. – № 3. – С. 80–95.
5. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук : підручник / О. Кульчицький. – Мюнхен ; Львів : Укр. вільний ун-т, 1995. – Ч. 42. – 164 с.
6. Латинско-русский словарь / сост. А. М. Малинин. – М. : ГИС, 1961. – 763 с.
7. Наливайко Д. Теорія літератури й компаративістика / Дмитро Наливайко. – К. : Києво-Могилянська академія, 2006. – 347 с.
8. Порівняльне літературознавство : навч. посіб. / упоряд. М. Ільницький. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – Ч. 1 : Лекційний курс. – 280 с.
9. Политология : энциклопедический словарь / сост. Ю. И. Аверьянов. – М. : Изд-во Моск. коммерч. ун-та, 1993. – 431 с.

10. Попович М. Нарис історії культури України : навч. посіб. / М. Попович. – К. : АртЕк, 2001 – 728 с. – (Освіта XXI століття).
11. Проблеми теорії ментальності / М. В. Попович, І. В. Кисляковська, Н. Б. Вяткіна та ін. – К. : Наук. думка, 2006. – 403 с.
12. Тарнашинська Л. Презумпція доцільності: Абрис сучасної літературознавчої концептології / Л. Тарнашинська. – К. : Києво-Могилянська академія, 2008. – 534 с.
13. Порівняльне літературознавство : підручник / В. Будний, М. Ільницький – К. : Києво-Могилянська академія, 2008. – 430 с.
14. Шостакович С. В. Дипломатическая деятельность А. С. Грибоедова / С. В. Шостакович. – М. : Соцэкгиз, 1960. – 193 с.
15. Янів В. Українська родина в творчості В. Симоненка / В. Янів // Збірник на пошану професора доктора Ю. Шевельова. – Мюнхен : [б. в.], 1971. – 505 с.
16. Dyserinck H. Zum problem der «images» und «mirages» und ihrer Untersuchung im rahmen der vergleichenden literaturwissenschaft [Електронний есупс] / H. Dyserinck // Arcadia. – 1966. – № 1. – S. 107–120. – Режим доступу : <http://www.litdefrance.ru/199/1217>.
17. Guyard M.F. La litterature comparee. – Paris, 1965. – P.7
18. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. A.S. Hornby with A.P. Cowie, A.C. Gimson – Oxford University Press, 1980. – 1037 p. (OALD)

ЗАМИНА АЛИЕВА

АРХЕТИПИЧЕСКИЕ ЧЕРТЫ МЕНТАЛЬНОСТИ В ИМАГОЛОГИЧЕСКИХ ЛИТЕРАТУРОВЕДЧЕСКИХ СТУДИЯХ

Рассматриваются архетипные черты украинской ментальности и литературные образы в исследованиях сравнительного литературоведения. Проблема актуализируется и усложняется мощными воздействиями внешнего фактора: культурными, религиозными процессами Запада и Востока. В статье предпринимается попытка осветить некоторые эпизоды истории украинско-азербайджанских связей в различные исторические периоды.

Ключевые слова: Запад, Восток, архетип, имагология, образ, символ, ментальность, Азербайджан, Украина, история.

ZAMINA ALIYEVA

ARCHETYPE IMAGE OF MENTALITY IMAGOLGY LITERATURE STUDIOS

This article focuses on investigation of archetype features of the Ukrainian mentality and literary images in the researches comparative Literature. The problem is compounded by the actualized and forceful influences of the external factors: cultural, religious processes of the West and East. The article highlights some historical bonds related to Ukrainian living in Azerbaijan, in different historical periods.

Key words: West, East, archetype, imagology, image, symbol, mentality, Azerbaijan; Ukrainian; history.

Одержано 15.11.2012 р.